

РЕЙ БРЕДЪРИ ПРАТЕНИК

Превод от английски: Лидия Цекова-Маринова, 1985

chitanka.info

Мартин позна, че отново е есен, когато Дог изтича в стаята и донесе със себе си вятъра, студа и мириса на изгнили ябълки, изпопадали под дърветата. В тъмните кичури от къдрава козина донесе златник, праха на отлитащото лято, черупки от жълъди, косми от катерици, перце от отлетяла на юг червеношийка, стърготини от току-що отсечени дървета и почернели като дървени въглища листа, отронени от есенните огнени пламъци на кленовете. Дог подскочи. Водопад от нежна папрат, къпинови храсти, блатна трева се изсипа върху леглото, откъдето Мартин извика. Без съмнение, без никакво съмнение, това невероятно животно можеше да бъде само октомври!

— Тук, миличък, тук!

И Дог се намести, за да стопли тялото на Мартин с всички огънове от есенни листа и тлеещи пламъци на сезона; той изпълни стаята с едва доловими или остри, свежи или пресъхнали ухания от далечното си пътуване. През пролетта ухаеше на люляк, перуника, на окосена от ливадите трева; през лятото с побеляла като от сладолед муцуна той идваше пропит със силната миризма на фишеци, въртящи се огнени колела на фойерверки, изпечен от слънцето. Но есен! Есен!

— Дог, как е навън?

И легнал там, Дог заразказва, както правеше това винаги. Легнал до него, Мартин виждаше есента такава, каквато бе в онези отдавна отминали дни, преди болестта да го прикове на леглото. Тук до него беше неговата свръзка, неговият крилат пратеник, подвижната част от неговото тяло, която подканяше с вик да тича навън и да се връща, да обикаля и души, да събира и да донася тук годишните времена и многообразието на света там, в града, полето, край поточето, реката, езерото, в мазата, на тавана, в килера или в сандъка за въглища. Стотици пъти на ден бе даряван със слънчогледово семе, сгурия от пътеките, див памук, диви кестени или миризмата на току-що опечена тиква. През тъкачните станове на вселената сновеше като совалка Дог и отнасяше пъстротата ѝ, скрита в кожата си. Стига да протегнеш ръка и тя бе там...

— А тази сутрин къде беше?

Но той знаеше, без да е чул отговора, откъде бе преминавал Дог — край хълмове, където есента се бе спуснала над хрупкави житни поля, край шумолящи купчини от натрупани като погребални клади

листа, върху които лежаха деца, погребани от листата, на зорки мъртъвци, които проследяваха Дог, когато прелиташе край тях.

Мартин размърда пръсти, зарови ги в гъстата козина и проследи дългото пътешествие. През стърнища, сред блясъка на поточето в дефилето, надолу из ширналото се мраморно гробище, към гората. В този великолепен сезон на пикантни ухания и мирис на тамян, сега Мартин препускаше чрез своя пратеник навсякъде и се завръщаше у дома!

Вратата на спалнята се отвори.

— Това твое куче пак е направило нещо.

Майка му внесе поднос с плодова салата, какао и препечени филийки, а сините ѝ очи святкаха гневно.

— Мамо...

— Вечно копае. Тази сутрин е изкопал дупка в градината на мис Таркин. Тя е побесняла. Това е четвъртата дупка, която е изровил там тази седмица.

— Може би търси нещо.

— Глупости, той е отвратително любопитен. Ако не се държи както трябва, ще го заключа.

Мартин погледна тази жена, сякаш му бе чужда.

— О, ти няма да направиш това! Как бих узнавал каквото и да е? Как бих откривал някои неща, ако Дог не ми ги разказваше?

Гласът на мама стана по-тих.

— Така ли прави... разказва ти разни неща?

— Няма нищо, което да не знам, щом той излиза, обикаля и се завръща, *нищо*, което да не мога да открива чрез него!

Те двамата седяха загледани в Дог и осеяното с пръст и сухи семена одеяло.

— Е, стига само да спре да рови там, където не трябва, може да тича, колкото си иска — каза майката.

— Тук, миличък, тук!

И Мартин закопча ламаринка с издълбани върху нея букви към нашияника на кучето.

„Собственикът ми е Мартин Смит. На десет години.
Болен, прикован на легло. Очаква с радост посетители.“

Дог изляя. Майката отвори вратата към долния етаж и го пусна навън.

Мартин седеше и слушаше.

Някъде отдалеч, в тихия есенен дъждец, се чуваше отдалечаващият се Дог. Чуваше се как заглъхва звънкият му лай, усилва се и заглъхва отново, когато пресичаше някоя уличка, ливада, за да долети обратно с мистър Холоуей и познатата миризма на смазаните, нежни като снежинки метални части на часовниците, които поправя в своята работилничка вкъщи. Или пък ще долети с мистър Джейкъбс, зеленчукопродавача, чиито дрехи ухаеха на маруля, целина, домати и едва доловимата, скрита под етикетите с червени демони миризма на приготвената с пикантни подправки шунка. Мистър Джейкъбс и неговите невидими пикантни ястия от розово месо му махаха често долу от двора. Или пък с Дог пристигаха мистър Джексън, мисис Гилèспи, мистър Смит, мисис Холмс — всеки приятел или близък познат бе издирван, пресрещан на някой ъгъл, умоляван, обезпокояван и най-после подкаран към дома му за обяд или на чай с бисквити.

Сега, ослушвайки се, Мартин чу Дог долу, а след него пристъпваше някой с тихи, като лек дъждец стъпки. Звънецът на входа иззвъня, майката отвори вратата, последва тих шепот. Мартин се наведе напред със сияещо лице. Стъпалата заскърцаха. Чу се глас на млада жена, която се изсмя тихичко. Мис Хейт, разбира се, неговата учителка!

Вратата на спалнята се отвори широко.

Мартин си имаше компания.

Сутрин, следобед, вечер, зора и здрач, слънце и луна наобикаляха заедно с Дог, който предано докладваше температурите на водата и въздуха, цвета на земята и дърветата, смяната на мъглата с дъжд, но най-важно от всичко, той водеше отново и отново мис Хейт.

В събота, неделя и понеделник тя изпичаше за Мартин глазирани с оранжева захар сладки, носеше му книги от библиотеката за динозаври и пещерни хора. Във вторник, сряда и четвъртък кой знае как ставаше така, че все я побеждаваше на домино, а тя пак така необяснимо губеше на дама и не след дълго извикваше, че ще я победи достойно и на шах. В петък, събота и неделя те разговаряха безспир, а тя бе толкова млада, весела и красива, косата и бе така мека и лъскава,

кестенява като сезона навън, под прозореца; тя идеше свежа, чиста и пъргава — съживителен пулс, който го топлеше в студения следобед, когато я чуеше. Но най-прекрасно от всичко бе, че тя знаеше тайната на знаците и можеше да чете и тълкува Дог и символите, които търсеше и измъкваше от неговия кожух със своите чудодейни пръсти. Със затворени очи, с тих смях и с циганско гласче тя откриваше света с тези съкровища в ръцете си.

А в понеделник следобед научи, че е мъртва.

Мартин бавно седна в леглото.

— Мъртва? — прошепна той.

— Мъртва — повтори майка му, — да, мъртва, загинала при автомобилна катастрофа на миля извън града.

Мъртва, да, мъртва, което означаваше студ за Мартин, безмълвие и пустота, и зимата да настъпи по-рано от обикновено. Мъртва, няма, студена и мястото ѝ опустяло. Мислите се въртяха в главата му, разпадаха се и притихваха в шепот.

Мартин бе прегърнал Дог замислено; обърна се към стената. Жената с багрите на есента в косите си. Жената със смях така нежен и никога подигравателен, с очи, които следят устните ти, за да не пропуснат нещо, което си казал. Тази неотделима половинка на есента, която разказваше всичко недоразказано от Дог за света. Пулсът в неподвижната сивота на следобеда. Пулсът отслабва...

— Мамо? Какво правят в гробището, мамо, под земята? Просто лежат ли там?

— Лежат там...

— Лежат там? И това ли е *всичко*? Не изглежда особено забавно.

— За бога, никой не го е измислил, за да им е забавно.

— Защо не скокнат да потичат понякога, щом се уморяват да лежат там? Бог е толкова глупав...

— Мартин!

— Но не ти ли се струва, че Той би могъл да се отнася по-добре с хората, а не да им нарежда да лежат вечно неподвижни. Това е невъзможно. Никой не може да изтрае! Опитах се веднъж. И Дог се опитва. Аз му казвам: „Замри, Дог!“ Той се преструва на умрял известно време, после му омръзва и размахва опашка, или пък отваря едното си око и ме поглежда отегчен. Ей, обзалагам се, че понякога тези хора в гробищата правят същото, а, Дог?

Дог из лая.

— Престани с тези приказки! — каза майката.

Мартин зарея поглед в далечината.

— Обзалагам се, че точно това правят — настоя той.

Есента изпепели дърветата, оголи ги и подгони Дог още по-надалеч — той прегазваше потока, бродеше по навик из гробищата и на смрачаване се връщаше сред залпове от лай, разтърсващи прозорците, край които минаваше.

В края на октомври Дог започна да се държи така, сякаш вятърът се бе променил и духаше от някаква непозната страна. Той стоеше и трепереше долу на верандата. Скимтеше с поглед прикован в опустялата земя отвъд града. Не водеше никакви посетители при Мартин. Всеки ден стоеше по цели часове като вързан и трепереше, после полетяваше като стрела право напред, сякаш някой му бе извикал. Всяка нощ той се връщаше все по-късно, ала никой не идеше с него. Всяка нощ Мартин потъваше все по-дълбоко и по-дълбоко в своята възглавница.

— Ами че хората са заети — казваше майката. — Те нямат време да забележат надписа върху нашийника на Дог. Или пък решават да дойдат, а после забравят.

Но имаше и още нещо. Имаше го и този трескав блясък в очите на Дог; понякога той трепваше и скимтеше жално в съня си нощем. Това негово потрепване в тъмното, под леглото. Начинът, по който понякога стоеше през половината от нощта и гледаше Мартин, като че ли таеше някаква огромна, невероятна тайна и не знаеше как да я разкрие — само удряше бясно опашката си или описваше безкрайни кръгове наоколо, въртеше се безспир, сякаш никога няма да легне отново.

На тридесети октомври Дог изтича навън и не се завърна дори и след вечеря, когато Мартин чуваше как родителите му го викат, викат. Стана късно, улиците и тротоарите опустяха, около къщата се спусна студ и нямаше нищо, нищо.

Дълго след полунощ Мартин лежа и гледа света отвъд блесналите, студени стъкла на прозорците. Сега не съществуваше дори есента, защото го нямаше Дог да долети с нея тук. Нямаше да има зима, защото кой би могъл да донесе снега да се топи в ръцете му? Татко, мама? Не, не е същото. Те не биха могли да участвуват в играта

с нейните особени тайни и правила, нейните звуци и пантомимата. Вече нямаше да има сезони. Нямаше да го има и времето. Посредникът, пратеникът бе изгубен в огромните тълпи на цивилизацията — отровен, откраднат, блъснат от кола, захвърлен някъде в някой канал...

Мартин се разрида и зарови лицето си във възглавницата. Светът бе като картина в някоя рамка, до която стъклото ти пречи да се докоснеш. Светът бе мъртъв.

Мартин продължи да се върти в леглото; след три дни последните, останали отпреди празника на Все светии тикви вече гниеха в кофите за смет, картонените черепи и образи на вещици бяха изгорели върху кладите, а парцалените духове — захвърлени по рафтовете между другите дрехи до следващата година.

За Мартин празникът бе само една нощ, в която изсвирваха тенекиени рогове под студените есенни звезди, а децата се разпиляваха като призрачни листа по каменните пътеки, подаваха глави като зелки по верандите, изписваха със сапун имена или някакви магически символи по заледените прозорци. Това бе така далечно, неизмеримо и кошмарно като куклена пиеса, наблюдавана толкова отдалеч, че нямаше нито звук, нито смисъл.

Три дни от ноември Мартин наблюдава как ту светлината, ту мракът се процеждаха по тавана. Грандиозното шествие от есенни огньове бе приключило завинаги; есента се бе превърнала в студена пепел. Мартин потъваше все по-дълбоко и по-дълбоко в белите мраморни завивки на леглото си, заслушан, непрестанно заслушан...

В петък вечерта родителите му го целунаха за лека нощ и излязоха за някаква филмова прожекция навън сред притихналата като катедрала природа. Съседката мис Таркин остана в гостната долу, докато Мартин ѝ извика, че му се спи, и тя си взе плетката и си замина у тях.

Мартин лежеше безмълвно, следеше величественото движение на звездите по огряното от луната ясно небе и си спомняше нощи като тази, когато бе препускал из града с Дог, който ту се втурваше напред, ту изоставаше назад, тичаше около него, душеше покритите с пухкава зеленина пътеки в дефилето, лочеше водата в задрямалите поточета, побелели от пълнолунието, прескачаше с него надгробни камъни и шепнешком разчиташе имената върху мрамора; напред, стремглаво

напред, сред окосени ливади, над които само звездите проблясват, по улици, където сенките не се отдръпват пред вас, а забулват всички тротоари на цели мили разстояние. Тичай сега, тичай! Подгонило, преследвано само от лютия дим, облаци прах, гъсти мъгли и вятър, привидение на мисълта, тревожен спомен; към дома здрав и читав, да се сгушиш на топличко и да заспиш...

Девет часът.

Гонг. Задрямалият долу под стълбището часовник отброи ударите. „Дог, ела си вкъщи и доведи целия свят с теб. Дог, донеси ми бодил със скреж по него или не носи нищо друго, само вятъра. Дог, къде си? О, слушай сега, ще те повикам.“

Мартин сдържа дъха си.

Някъде отдалеч... неясен звук.

Мартин се изправи разтреперан.

Ето отново... звукът.

Толкова тихичък звук, сякаш остро върхче на игла леко докосва небето някъде далеч, на много мили далеч оттук.

Далечно ехо от кучешки лай.

Лай на куче... то прекосява поля и ферми, прашни пътища и незнани пътечки, лети, лети, облаци пара плисват от устата му и силният лай прорязва нощта. Лаят на куче, което описва кръг, идва и си отива, усилва се и заглъхва, подема се и секва, приближава и се отдалечава, като че ли някой държи кучето вързано на фантастично дълга верига. Като че ли е тичало и някой му е свирнал, както се е разхождал в черната сянка на кестените и сребристите отблясъци на луната, то е описало кръг и се е втурнало обратно със скок към дома.

„Дог, помисли си Мартин, о, Дог, ела си у дома, миличък! Чуй ме, о, чуй ме, къде си? Хайде, миличък, тичай!“

Пет, десет, петнадесет минути... наблизно, съвсем близо... лаят... пак същият лай. Мартин извика, спусна краката си на пода, наведе се към прозореца.

„Дог! Чуй ме, миличък! Дог! Дог!“

Той повтаряше отново и отново. „Дог! Дог! Лошият ми Дог, избягал си и те няма толкова дълги дни! Лоши ми Дог, добрички ми Дог, у дома, миличък, бързай и донеси каквото можеш!“

Вече по-близо, съвсем близо, от горния край на улицата, със силен лай, който можеше да събори дървените фасади на къщите, да

завърти железните петлета по покривите в тази лунна нощ, сред могъщи залпове... Дог! Ето сега там долу до вратата...

Мартин потрепера.

Да изтича ли... да пусне Дог вътре, или да почака мама и татко? Да почака? О, господи, да почака? Но ако Дог избяга отново? Не, той ще слезе долу, че отвори широко вратата, ще извика, ще грабне Дог в прегръдките си, ще го внесе и ще изтича нагоре по стълбите толкова бързо, ще се смее, ще плаче, ще го притиска толкова силно, че...

Дог спря да лае.

— Хей!

Мартин едва не счупи прозореца, като се хвърли към него.

Мълчание. Като че ли някой бе казал на Дог да замълчи вече, да замълчи, да замълчи...

Измина цяла минута. Мартин стисна юмруци.

Долу... слабо скимтене.

После бавно входната врата се отвори. Някой се бе оказал достатъчно мил, за да отвори вратата на Дог. Разбира се! Дог е довел мистър Джейкъбс или мистър Гилеспи, или мис Таркин, или...

Вратата на долния етаж се затвори.

Дог препусна нагоре и със скимтене се хвърли на леглото.

— Дог, Дог, къде *си бил*, какво си *правил*! Дог, Дог!

И той притисна Дог силно и продължително до себе си, като ридаеше.

— Дог, Дог.

Той се смееше на глас и викаше:

— Дог!

Но в миг внезапно спря да се смее и да вика.

Отдръпна се. Той държеше животното и го гледаше, а очите му все повече се разширяваха.

Миризмата, която се носеше от Дог, не бе същата.

Това бе мирисът на непозната земя. Това бе мирисът на някакъв по-черен и от най-черната нощ мрак, мирисът на разровени сенки дълбоко под земята, където бяха лежали редом с неща, които дълго са оставали скрити и са гниели. Воняща и гранясала земя се разпадаше на буци от муцуната и лапите на Дог. Той бе рил надълбоко този път. Бе рил наистина много дълбоко. Така беше, нали? Нали? *Нали?*

Каква ли бе тази вест от Дог? Какво ли би могла да означава такава вест? Това зловоние... тази ужасна смрад на току-що разровена пръст от гробището.

Дог беше едно лошо куче — все риеше не там, където трябва. Дог беше добро куче — винаги се сприятеляваше. Дог обичаше хората. Дог ги водеше вкъщи.

Ето сега, нагоре по тъмните стълби към хола, едва-едва се чуваха стъпки — някой провлачваше крак след крак измъчено, бавно, бавно, бавно.

Дог потрепера. Дъждец от непозната нощна земя се посипа по леглото.

Дог се обърна.

Вратата на спалнята тихичко изскърца.

Мартин си имаше компания.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.